

INKONTINENCE SENIORŮ V DOMOVECH PRO SENIORY JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM

INCONTINENCE IN A RETIREMENT HOME AS A SOCIAL PROBLEM

Zdeňka Římovská¹

Abstrakt

Inkontinence znamená pro člověka závažný problémem, ať už žije v rodině, nebo zařízení pro seniory. Nás zajímala problematika inkontinence seniorů v domovech pro seniory z pohledu sociálních vztahů. K dokonalému komfortu patří kvalitní ošetrovatelská péče, důstojné prostředí a láskyplné zacházení. Inkontinence snižuje komfort a může ovlivnit život seniorů i sociální vztahy. Článek mapuje společenskou skupinu seniorů žijících v domovech pro seniory. Analyzuje, zda senioři vnímají svou inkontinenci jako problém v sociálních vztazích a jestli inkontinence narušuje společné soužití v domově pro seniory.

Cíl: Cílem šetření bylo zjistit, zda senioři vnímají svou inkontinenci jako problém v sociálních vztazích a jestli inkontinence narušuje společné soužití v domově pro seniory.

Metodika: Pro sběr dat byla zvolena kvantitativní metoda nestandardizovaného anonymního dotazníku.

Výsledky a diskuze: Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že senioři vnímají inkontinenci jako problém v sociálních vztazích a narušuje společné soužití v domově.

Závěr: Obecně platí, že únik moči představuje i společenský, hygienický a ekonomický problém. Proto je důležité tento problém řešit a řešit ho adekvátně.

Klíčová slova

inkontinence moči, inkontinence stolice, domov pro seniory, senior a kvalita života

Abstract

Incontinence means a serious problem for a person, whether he is living in a family or in a home for the elderly. We were interested in the issue of retirement home residents with

¹ Ústav ošetrovatelství, Fakulta veřejných politik v Opavě, Slezská univerzita v Opavě

incontinence from a social perspective. Perfect comfort includes quality nursing care, dignified environment and loving treatment. Incontinence reduces the comfort and can affect the lives of the elderly and their social relationships. The article maps the social group of senior citizens living in retirement homes. It analyzes whether the elderly perceive their incontinence as a problem in social relationships and whether incontinence interferes with coexistence in the retirement home.

Aim: The aim of the survey was to find out whether the elderly perceive their incontinence as a problem in social relationships and whether incontinence disrupts coexistence in the retirement home.

Methodology: The quantitative method of non-standardized anonymous questionnaire was selected for data collection.

Results and discussion: Based on a questionnaire survey, the results show that the elderly perceive incontinence as a problem in social relationships and disruption in coexistence in the retirement home.

Conclusion: In general, urine leakage is a social, hygienic and economic problem. Therefore, it is important to address this problem and address it adequately.

Keywords

urinary incontinence, stool incontinence, retirement home, the elderly and quality of life

ÚVOD

Inkontinence se v současnosti týká 4 až 8 procent světové populace, což představuje zhruba 400 milionů lidí. Jen v Evropě žije přibližně 50 milionů lidí trpících tímto onemocněním a 15 milionů lidí, kteří se o své inkontinentní příbuzné nad 70 roků starají (Holmerová et al., 2007).

Problematika inkontinence je dosud opomíjenou oblastí, přesto je velmi důležitá. Do značné míry se jedná o tabuizované téma, lidé se ostýchají o problému inkontinence hovořit. Závažnost tohoto syndromu, který zahrnuje jak biologické aspekty (močové a další infekce, změny urogenitálního systému), psychologické aspekty (kontrolu kontinence například související s kognitivní poruchou), tak i aspekty sociální, a to včetně tak závažných jako je sociální izolace, redukce sociálních kontaktů a další problémy, které s inkontinencí souvisí. Lidé, které trápí inkontinence, se velmi často ostýchají o svých problémech mluvit. Samovolný únik moči je ve společnosti spojován zejména se stářím, ačkoliv s věkem sice jeho riziko stoupá, týká se všech věkových skupin, včetně dětí. Další mylnou představou, která je velmi rozšířena, je, že se jedná o ženský problém. Únikem moči mohou trpět ale i muži, zejména v případech, že se potýkají s onemocněním prostaty, a velmi často

je pro ně obtížnější než pro ženy si své potíže přiznat. Ve stáří dochází k různým změnám nejen v oblasti močového aparátu. Je tedy zřejmé, že stáří se díky své polymorbiditě, involuci, změnám v oblasti centrálního nervového systému a dalším příčinám i rizikovým faktorům, podílí na rozvoji příznaků inkontinence moči.

CÍL PRÁCE

Cílem průzkumného šetření bylo zjistit, zda senioři vnímají svou inkontinenci jako problém v sociálních vztazích a jestli inkontinence narušuje společné soužití v domově pro seniory.

SOUBOR

Výběr respondentů byl záměrný, tvořili ho senioři (muži i ženy) z Domova Čujkovova, Ostrava-Zábřeh. Uživatelé bydlí v jednolůžkových nebo dvoulůžkových pokojích. Dotazníky byly respondentům předány osobně. Šetření probíhalo na osmi úsecích, kde byly umístěny sběrné boxy pro vyplněné dotazníky. Výzkumné šetření probíhalo od 28. 11. 2017 do 12. 12. 2017. Pro šetření bylo použito 150 dotazníků, zpět se vrátilo 129, z nichž 8 nebylo možné pro neúplnost použít. Správně vyplněných dotazníků bylo 121, návratnost činila 81 %. Výzkumu se zúčastnilo celkem 121 respondentů. Nejvyšší zastoupení měly ženy, kterých bylo 97 (tvořily 80 % ze zkoumaného souboru). Mužů bylo 24 (20 %).

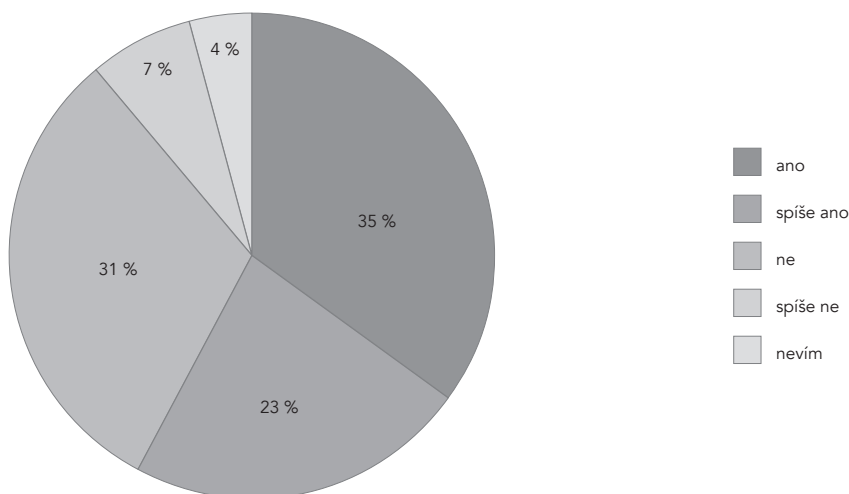
METODIKA

Pro účely průzkumného šetření byla zvolena kvantitativní metoda dotazníkového šetření a jako nástroj sběru dat dotazník vlastní konstrukce v tištěné podobě. Data byla zpracována pomocí statistického programu IBM SPSS Statistics verze 20, programu Microsoft Excel a Microsoft Word.

VÝSLEDKY

Bylo zjištěno, že více než polovině seniorů, tj. 66 % (64), inkontinence negativně ovlivňuje život. Na grafu 1, který mapuje otázku omezení v návštěvách 58 % (57) seniorů uvedlo, že je inkontinence omezuje v návštěvách rodiny a přátel a 63 % (61) je z důvodu inkontinence omezováno ve společenském životě. 54 % (53) seniorů se kvůli inkontinenci vyhýbá společenským akcím, 58 % (57) se ze stejného důvodu vyhýbá stravování v jídelně. 69 % (68) seniorů se z důvodu inkontinence vyhýbá výletům mimo domov.

Graf 1 Omezení v návštěvách

Tab. 1 Omezení v návštěvách

		Absolutní četnost	Relativní četnost %
Omezení v návštěvách	Ano	34	35 %
	Spíše ano	23	23 %
	Ne	30	31 %
	Spíše ne	7	7 %
	Nevím	4	4 %
	Celkem	98	100 %

Dále jsme zjišťovali, zda se senioři cítí, z důvodu své inkontinence, podráždění. Výsledky potvrdily, že 51 % (50) seniorů pociťuje z důvodu své inkontinence podrážděnost. 56 % (55) se cítí ze stejného důvodu méněcenní a dokonce 68 % (66) seniorů se obává toho, že jsou z důvodu své inkontinence nepříjemně cítit, a že si okolí všimne jejich inkontinence. Také nás zajímalo, zda inkontinence spolubydlícího narušuje společné soužití. 72 % (69) vadí zápach (moče, stolice) od spolubydlícího. Celkem 68 % (65) seniorů má se svým spolubydlícím z důvodu jeho inkontinence neshody. Zjišťovali jsme, zda inkontinence negativně ovlivňuje sebepojetí seniorů. Méněcennost uvedlo 56 % seniorů. Otázkou č. 12 bylo zjišťováno, zda se respondenti obávají, že jsou z důvodu své inkontinence nepříjemně cítit. Obavy ze zápachu doznalo 68 % seniorů. Otázka č. 13 byla zaměřena na to, zda se respondenti obávají, že si okolí všimne jejich inkontinence. Obavy z prozrazení mělo

68 % seniorů. Výsledky korespondují s odbornou literaturou. Osoby trpící inkontinencí mají sníženou sebeúctu, cítí se společensky znevýhodněni. Tento závěr také plně koresponduje s výsledky výzkumu Vrublové a Holisové, které zjistily, že 52 % respondentů subjektivně hodnotí svůj psychický stav tak, že trpí úzkostí, protože nemohou své močení ovládat tak, jak by chtěli (Vrublová a Holisová, 2011).

DISKUSE

Inkontinence je běžné onemocnění seniorů. Jejich močový měchýř ztrácí svou schopnost regulovat stahy a uvolnění močového měchýře. Tak dochází k úniku moči. Postižený není schopný ovládat naléhání na močení, nemůže udržet moč do okamžiku, kdy se dostane na toaletu. Největší potíže způsobuje inkontinence seniorům v noci. Inkontinence nepříznivě ovlivňuje kvalitu života, způsobuje psychické problémy, vynucuje si změnu životního stylu, narušuje rodinné vztahy a omezuje ve společenském životě. Postižený má sníženou sebeúctu, cítí se společensky znevýhodněný, omezuje sociální kontakty. Ve snaze předejít močení dochází k vědomému sníženému příjmu tekutin, je zde riziko dehydratace. Z důvodu častého močení v noci nebo ze strachu z pomočení, je narušený spánek. Inkontinence představuje stresor, který má biologické, psychické a sociální důsledky, existuje zde riziko rozvoje geriatrického maladaptčního syndromu. Kromě toho inkontinence zatěžuje také rodinu a ty, kteří o postiženého inkontinencí pečují (Poledníková et al., 2006). Výsledky průzkumného šetření prokázaly, že senioři vnímají svou inkontinenci jako problém v sociálních vztazích. Inkontinence je příčinou toho, že se omezují v návštěvách rodiny a přátel.

Následně jsou omezováni ve společenském životě, vyhýbají se společným aktivitám, stravování v jídelně i výletům mimo domov. Je porušeno jejich sebepojetí. Cítí se z důvodu své inkontinence podrážděni, méněcenní a obávají se toho, že jsou nepříjemně cítit, a že si okolí všimne jejich inkontinence. Inkontinence spolubydlícího narušuje společné soužití v domově.

Seniorům vadí zápach spolubydlícího (moč, stolice). Z důvodu jeho inkontinence mají narušený spánek. Vyhýbají se přijímání návštěv na pokoji, je jim nepříjemné se v pokoji stravovat. Z důvodu inkontinence spolubydlícího mají senioři mezi sebou neshody. Je proto důležité seniorům v této problematice pomoci. Senioři by měli být informováni o tom, že každý typ močové inkontinence vyžaduje rozdílný přístup v terapii. Zásadní je dostatečná edukace, vhodný výběr inkontinenčních pomůcek a jejich správné používání. Pečující personál by měl být proškolen a poučen v této oblasti.

DOPORUČENÍ PRO PRAXI

- zajistit seniorům dostatečnou edukaci o problematice, případně odhalit oblasti, o nichž nejsou senioři dostatečně informováni, a toto napravit opětovnou edukací,

- zařadit do praxe sestru specialistku, která by poskytovala veškerou pomoc a informace výhradně k dané problematice (nové trendy, návrhy na řešení, vyšší kompetence, komplexní péče o nemocné s močovou inkontinencí),
- pomáhat seniorům (případně rodině seniora) ve výběru vhodných a kombinovatelných inkontinenčních absorpčních pomůcek,
- informovat rodinu o problematice ošetřovatelské péče o inkontinentního seniora,
- vytvořit vlastní edukační materiály, které by nejen informovaly o problematice, ale též poukazovaly na nutnost včasné diagnostiky onemocnění,
- upozorňovat seniory na skutečnost, že močová inkontinence není nutnou součástí stáří.

ZÁVĚR

U seniorské populace je inkontinence močová dlouhodobě chápána jako jeden z nejvýznamnějších a nejčastějších zdravotních problémů. Je prioritní ošetřovatelskou záležitostí, je ukazatelem klientovy ošetřovatelské náročnosti, indikátorem dlouhodobé dekompenzace křehkého seniora a také jedním z prediktorů negativní životní prognózy. Proto je důležité tento problém řešit a řešit ho adekvátně. Vyhledání lékařské pomoci je základním předpokladem úspěchu. I když tímto problémem pacient trpí, neznamená to, že se má uzavřít, zůstat doma, přerušit kontakty s lidmi. Existuje množství hygienických zdravotnických prostředků, které jsou plně hrazeny pojišťovnou. Absorpční pomůcky umožňují i starším pacientům se samovolným únikem moči realizovat oblíbené aktivity (výlety, návštěvy, procházky), pacienti se nemusejí cítit sociálně izolovaní. V současné době je na trhu velký výběr kvalitních pomůcek, které minimalizují potíže spojené s inkontinencí. Výrobci mají zpracovaný informační systém také na internetu a nabízejí i osobní proškolení. Pro správnou volbu pomůcek je důležité zjistit typ úniku moči a poté řešení, odpovídající konkrétním potřebám. Je potřeba mít na zřeteli, že inkontinence je velmi intimní záležitostí a lidé mají řadu zábran, proč o ní nechtějí hovořit. Musíme zvolit individuální, citlivý a profesionální přístup k těmto lidem. Kvalita života je neodmyslitelnou součástí lidského bytí. V každém věku je její podstata významná a také ovlivňována řadou subjektivních (např. spokojenost, pocit životního štěstí, atd.) a objektivních (např. zdravotní stav, atd.) faktorů.

Literatura

HOLMEROVÁ, I. et al. *Vybrané kapitoly z gerontologie*. Praha: EV public relations, 2007. ISBN 978-80-254-0179-8.

POLEDNÍKOVÁ, L. et al. *Geriatrické a gerontologické ošetrovatelstvo*. Martin: Osveta, 2006. ISBN 80-8063-208-1.

	INKONTINENCE SENIORŮ V DOMOVECH PRO SENIORY JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM	ZDEŇKA ŘÍMOVSKÁ	53
--	--	------------------------	-----------

VRUBLOVÁ, Y. a HOLISOVÁ, A. Kvalita života žen se stresovou močovou inkontinencí. *Ošetřovatelství a porodní asistence*. 2011, roč. 2, č. 2, s. 197–201. ISSN 1804-2740.

Kontakt

PhDr. Zdeňka Římovská, Ph.D.
Fakulta veřejných politik v Opavě, Slezská univerzita v Opavě
Ústav ošetřovatelství
Bezručovo nám. 885/14, 746 01 Opava, Česká republika
zdenka.rimovska@fvp.slu.cz